

Västra Heby, DP 416
Heby kommun
NATURVÄRDE SINVENTERING

Linnea – Natur och Ekologi
Juli 2025

Sammanfattning

Heby kommun har i sitt arbete med en detaljplan för DP 271 Västra Heby företagsby velat ha en naturvärdesinventering för en del av en mindre våtmark i sydvästra hörnet av planområdet. Arbetet har utförts av Linnea – Natur och Ekologi, genom Hans Rydberg. Fältarbetet gjordes 9 juni 2025. Vid inventeringen konstaterades att två biotoper förekom i undersökningsområdet, dels en lövklädd, vattenrik våtmark med kärrvegetation i kanterna mot fastmarken, dels en torrare kärna med barrträd och en typisk risvegetation. Den senare biotopen har uppstått genom igenväxning av en tidigare mosse. I kärret finns vatten under en stor del av vår- och försommarsäsongen, vissa regnrika år troligen med vattenspeglar året om. I denna biotop påträffades groddjur, främst vanlig groda, och biotopen förefaller lämplig för spel och reproduktion. Fynden gjordes på flera håll i norra delen där det i bryn mot fastmarken även påträffades skogsödlor. Arterna är fridlysta och skyddade enligt Artskyddsförordningen och kräver dispens från Länsstyrelsen för att biotopen ska kunna tas i anspråk för exploatering. I området finns även buskskvätta en rödlistad fågelart som möjligen häckar i eller i anslutning till planområdet.

I övrigt har området inga högre naturvärden men mosaiken av lövträdsbevuxna socklar och ytor med öppet vatten har betydelse för många växt- och djurarter. Inga gamla träd finns i området och förekomsten av död ved är begränsad till yngre stammar från en tidigare gallring.

Bakgrund

I ett pågående arbete med att ta fram en ny detaljplan för industrier på fastigheterna Horrsta 4:79, 4:80 och 4:81, vilka ägs av Heby kommun, har identifierats en våtmark som riskerar att påverkas negativt av en framtida industrietablering. Totalt utgör planområdet en yta av 15 500 m², medan nämnda våtmark utgör en yta av endast cirka 900 m². Våtmarkspartiet är en del av en mer sammanhängande våtmark som sträcker sig sydväst om planområdet. För den del som omfattas av detaljplanen har kommunen velat göra en naturvärdesinventering för att se vilka naturvärden som finns och om en exploatering är lämplig i eller i direkt anslutning till våtmarken. Uppdraget har gått till Hans Rydberg, Linnea – Natur och Ekologi.

Metodik

Området inventerades i fält den 9 juni 2025. Inventeringen utfördes enligt svensk standard för naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald (SS 199000:2023). Inventeringen utfördes på fältnivå med detaljeringsgrad medel med tillägg av fördjupad artinventering i syfte att bedöma biologisk kvalitet inom en biotop som ofta hyser höga naturvärden. De delar som ligger utanför planområdet har inte fältbesökts utan endast bedömts preliminärt utifrån flygfoton och annan information om området. En bedömning av det utanförliggande närområdet är att naturvärdena i denna del inte överstiger naturvärdena i den biotop som ligger inom själva planområdet.

Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera områden, dvs naturvärdesbiotoper, som är av positiv betydelse för biologisk mångfald. Naturvärdesklassen baseras på områdets sammanvägda biotopvärde och artvärde. Biotopvärdet bedöms utifrån biotopens tillstånd, sällsynthet och ekologiska funktion. Artvärdet bedöms utifrån förekomst av värdearter och organismsamhällen samt artdiversitet (variation av arter). Som värdearter räknas arter som är lämpliga att använda vid naturvärdesklassning av biotoper. Hit räknas de flesta naturvårdsarter enligt SLU ArtDatabankens definitioner, fränsett arter som är vanliga och saknar signalvärde.

Inventeringen av våtmarksområdet inleddes med en förstudie. Hur såg området ut, har det gjorts några undersökningar där tidigare, är det registrerat som naturvårdintressant i något eller några av de nationella och regionala registren? Studien visade inte på några tidigare gjorda undersökningar, inga fynd var tidigare rapporterade i Artportalen. Sådana resultat visar egentligen bara på att området inte tidigare besökts och att det kan finnas naturvärden som därför undgått uppmärksamhet.

Själva inventeringen inleddes med en mindre fågelinventering som gick ut på att observera fåglarna, och att identifiera deras läten. Därefter besöktes biotopen för att se hur många olika biotoper som var lämpliga att avgränsa. Först gjordes en preliminär avgränsning, därefter en kvalitativ bedömning av artvärdet i områdets olika delar. Värdearter eftersöktes i biotoperna för att rätt kunna bedöma artvärdet och därigenom om detta kunde vara skäl för att kunna bedöma området eller delar av det som naturvärdesbiotop eller inte.

Misstänkt intressanta arter, svåra att artbestämma i fält, togs hem för vidare analys. Funna arter i övrigt registrerades och lades efter hemkomsten in i den nationella databasen Artportalen.

I inventeringen eftersöktes eventuella generella biotopskydd, skyddsvärda träd och invasiva arter. Samtidigt i fältarbetet bedömdes olika ekologiska parametrar, viktiga för ekosystemens funktion och diversitet. Exempel på sådana strukturer var död ved, mikrohabitat, pollinationsmiljöer och hydrologiska habitat. Genom områdets ringa storlek gick det relativt snabbt att identifiera sådana miljöer – om de fanns eller inte och vilken betydelse de har för den biologiska mångfalden och hur störningskänsliga de är för human påverkan.

Lägeskartor

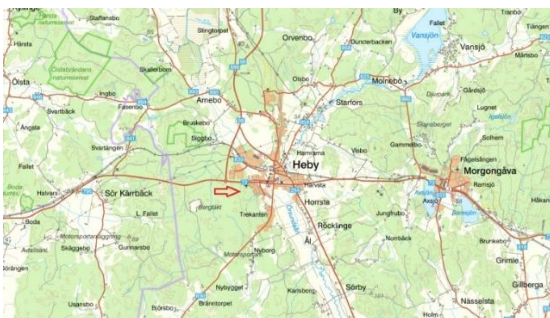

Fig. 1. Områdets läge visas av röd pil.

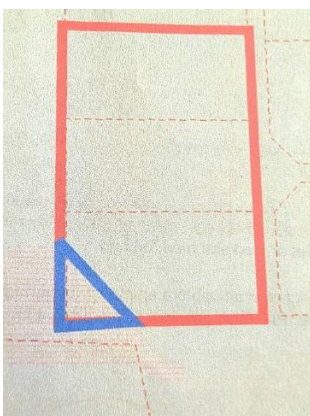

Fig. 2. Den blå triangeln visar inventeringsområdet, den röda rektangeln planområdet.

Övergripande beskrivning av våtmarken

Från en vändplan i öster kan man över ett mindre kalhygge se våtmarken som en skogbevuxen kant, där gränsen mot hygget i princip utgörs av inventeringsområdets östra gräns. Våtmarken utgörs av en al-björk-tallsumpskog med kärrartade partier. Vattenståndet är relativt högt men varierar kraftigt efter säsong och nederbörd. Ett visst tillskott av vatten har kommit från hygget, dvs det vatten som träden tidigare tagit upp som nu rinner vidare ned mot våtmarken. Våtmarken har också en torrare del med lägre grundvattennivå, där också en viss upptorkning och ökad beskogning skett. Samma vegetationstyp fortsätter sedan bortom inventeringsområdets gräns.

Våtmarkens skog är olikåldrig, de äldsta träden troligen inte mer än 50 år gamla, de flesta dock betydligt yngre. Tidigare har gallringar skett kontinuerligt. Ett ortofoto från 1975 visar att skogen i våtmarken var betydligt tätare och att en gallring skett efter det. Död ved finns lite här och var men utgörs nästan enbart av liggande yngre stammar av björk och klibbal.

Områdets naturvärden

Naturvärdet ligger främst i våtmarkens höga grundvattennivå, vilket möjliggör en biotop lämplig för groddjur under reproduktionsperioden. Mosaiken av trädsocklar och mellanliggande blötare stråk ger också en ekologisk dimension med arter som både föredrar torka (men hög luftfuktighet), hydrofila arter samt sådana som är toleranta eller till och med gynnas av svängningar i vattenståndet.

Fynd av naturvårdsarter

Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	Rödlistad som NT (nära hotad)
Vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	Fridlyst
Skogsödla	<i>Lacerta vivipara</i>	Fridlyst

Skyddade och fridlysta arter

Vanlig groda och skogsödla förekommer i området. De är båda fridlysta enligt paragraf 6 i Artskyddsförordningen (2007:845). Paragrafen lyder: *I fråga om sådana vilt levande kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar och ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.* Eftersom en industrietablering oundvikligen påverkar dessa arter negativt behövs dispens från länsstyrelsen, som avgör om det finns någon annan lösning för etableringen och om exploateringen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arternas populationer i deras naturliga utbredningsområde.

Fig. 3. Vanlig groda finns på flera ställen i norra delen.

Beskrivning av naturvärdesbiotoper

Fig. 4. Karta över beskrivna biotoper. Källa: Lantmäteriet.

1. Blöt sumpskog

Fig. 5. Blöt lövsumpskog

Inventerare: Hans Rydberg

Datum: 2025-06-09

Naturtyp: Lövsumpskog

Biotoptyp: Al-björk-tall-sumpskog

Naturvärdesklass: 4 – Visst naturvärde

Biotopvärde: Visst

Artvärde: Visst

Natura 2000-naturtyp: Ingen

Naturvårdsarter: Buskskvätta, vanlig groda, skogsödla.

Beskrivning: Biotopen utgörs av ett al-björk-tallbevuxet kärr med låga socklar och mellanliggande lägre partier som under delar av året är vattenfyllda. Skogen är högst 50 år gammal och har gallrats kontinuerligt. Socklarna är bevuxna med träd, främst klibbal och glasbjörk, men det finns också en del tallar. I gränsen mot lägre partier växer det gott om vitmossor, främst klubbvitmossa. I de vattenrika hålorna växer hydrofila arter som topplösa, blåstarr, gråstarr och skedmossa. Socklarna var vid inventeringstillfället 30 – 60 cm höga, vattendjupet i sänkorna 5–15 cm.

Död ved förekommer i viss omfattning, främst klena lövträdslågor från en gallring alldeles nära hygget upp mot vändplanen men också en del självutgallrade stammar från socklar med flera träd. Grov död ved saknas helt.

Kärret saknar invasiva arter. Vegetationen bedöms som naturlig med övervägande inhemska arter. Av visst intresse förutom nämnda naturvårdsarter är slidstarr, nålstarr, tvåfärgsticka, strimmig barkbock och flera sphagnicola (växande i vitmossa) svampar som kärrgråskivling, långfotad slöjksivling, kärrhätting och *Galerina hybrida*.

I kärrets nordöstra ände påträffades vanlig groda på fem vitt skilda punkter och i kanten mot fastmarken observerades även skogsödla. Troligen utgör våtmarken spelplats för vanlig groda.

Motivering till klassning:

Klassningen "Visst naturvärde" motiveras av förekomsten av vanlig groda och skogsödla i och i anslutning till våtmarken. Då våtmarken verkar vara vattenhållande under groddjurens reproduktionsperiod är det troligt att spel äger rum här under tidig vår. Biotopen är relativt väl utbildad med tydlig vegetationsmosaik av socklar och mellanliggande våta partier, vilket erbjuder flera olika habitat. Av visst intresse är förekomsten av den rödlistade buskskvättan. Arten häckar bland annat på hyggen och glest trädbevuxna myrar och det är sannolikt att den häckar i eller i nära anslutning till inventeringsområdet.

Att naturvärdet inte bedömts högre beror på avsaknaden av skogliga naturvårdsarter, den relativt unga skogen, frånvaron av äldre träd och en bristande kontinuitet av död ved.

Beskrivning av övriga biotoper

2. Övrig biotop, igenväxande sumpskog

Fig. 6. Risbarrskog, tidigare mosse

Inventerare: Hans Rydberg

Datum: 2025-06-09

Naturtyp: Blåbärsbarrskog

Biotoptyp: Upptorkad, skogbevuxen f.d. sumpskog

Naturvärdesklass: 5 (Övrig värdeklass)

Biotopvärde: Litet

Artvärde: Litet

Natura 2000-naturtyp: Ingen

Naturvårdsarter: Inga

Beskrivning: Denna del av våtmarken är uttorkad och mest bevuxen av tall och björk. I beståndet finns även en del yngre granar, vilka är i dåligt skick eller döda. I fältskiktet dominerar blåbär och odon samt vanliga skogsmossor och enstaka fläckar av vitmossor. Marken är förhållandevis slät. Upphöjningar i marken verkar vara gamla stubbrester från en tidigare avverkning eller gallring.

Motivering till klassning: Biotopen befinner sig i succession mot ett allt torrare stadium och övergång till en mer ordinär risbarrskog. Avsaknad av kontinuitet och naturvårdsarter, äldre träd och viktiga strukturer för biologisk mångfald ger låga naturvärden och detta parti av våtmarken kan därför inte klassas som naturvärdesbiotop.

Fig. 7. Strimmig barkbock – en trevlig bagge som är beroende av död ved.

Karta över naturvärdesobjekt

Fig. 8. Karta över beskrivna biotoper. Naturvärdesbiotop 1 = gul färg, klass 4, visst naturvärde. Övrig biotop 2 = grön färg, klass 5, lågt naturvärde

Karta över artfynd

Fig. 9. Observationspunkter för vanlig groda (blå färg), skogsödla (röd färg)

Litteratur

ArtDatabanken 2020: Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Artportalen, uttag 2025-07-01 www.artportalen.se

Ehnström, B. & Holmer, M. 2007: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Skalbaggar: Långhorningar. Coleoptera: Cerambycidae. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Jonsell, Lena 2010: Upplands flora. SBF-förlaget, Uppsala..

Lantmäteriet 2024: Min karta, www.minkarta.lantmateriet.se

Nitare, Johan 2005: Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag.

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor och Sumpskogsinventeringen, uttag 2025-07-01 www.skogsstyrelsen.se

Svensk Standard 2023: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Swedish Standards Institute, SS 199000:2023.

Sveriges Geologiska Undersökning, kartvisaren, berggrundskartan. www.sgu.se/kartgenerator

Sveriges Geologiska Undersökning, kartvisaren, jordartskartan. www.sgu.se/kartgenerator

